

АКТУАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Н.С. Артамонова, к.е.н., доцент

В.В. Лобінцева, студентка

Одеський національний політехнічний університет
м. Одеса

Умовою життєдіяльності й основою стабільності стану підприємства в ринковій економіці є його фінансова стійкість[1]. В сучасних економічних умовах більшість підприємств мають дуже складне фінансове становище. Проте, на діяльність підприємства негативно впливають не лише фактори зовнішнього середовища, а й відсутність відповідного рівня фінансової стійкості підприємства[2].

В економічній літературі відсутня єдина думка щодо визначення поняття «фінансова стійкість». Одні вчені характеризують фінансову стійкість як довготривалу платоспроможність. Інші – як раціональну структуру та склад оборотних активів, їх використання. Треті вважають, що вона відображає стабільність діяльності підприємства в довгостроковій перспективі та визначається співвідношенням власних і позикових ресурсів і їх ефективним використанням.

Кризові та посткризові умови діяльності сучасних підприємств та стагнаційні процеси економічного середовища призвели до банкрутства відомих компаній, які нещодавно мали позитивні тенденції розвитку[3]. Так, аналіз статистичних даних Державного комітету статистики України [4] свідчить про те що, у 2016 р. українські підприємства отримали 523759,4 млн. грн. прибутку до оподаткування, що в 2,25 рази вище показника за 2015 рік (233243,5 млрд. грн.). За 2016 рік кількість збиткових підприємств щодо загальної їх кількості знизилась у порівнянні з 2015 роком (39,8%) до 26,6%. Враховуючи значну частку збиткових підприємств, досягнення фінансової стійкості на сьогодні є однією з актуальних проблем української економіки (табл. 1).

Таблиця 1 – Фінансові результати великих та середніх підприємств України за період 2014 – 01.07.2017 роки /за даними Державної служби статистики/

Роки	Фінансовий результат (сальдо)	Підприємства які одержали прибуток		Підприємства які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
01–07. 2017	186259,3	68,8	269990,9	31,2	83731,6
2016	-22201,5	73,4	523759,4	26,6	545960,9
2015	-340126,6	73,7	475321,2	26,3	815447,8
2014	-523587,0	66,3	334517,3	33,7	858104,3

Чим вища фінансова стійкість підприємства, тим менше воно конфліктує з державою щодо сплати податків у бюджет, внесків в соціальні фонди, з працівниками – щодо вчасної виплати заробітної плати, з фінансовими установами – щодо погашення кредитів, та виконує всі свої договірні зобов'язання. Фінансово стійкі підприємства практично не залежать від коливань ринкової кон'юнктури і менше ризикують опинитися на межі банкрутства.

На фінансову стійкість підприємства впливають різні фактори, які частково чи повністю залежать від підприємства. Загальної класифікації факторів, які впливають на фінансову стійкість немає, адже багато джерел надають різні класифікації цих факторів. Специфіка зовнішніх факторів полягає в тому, що підприємство не має можливості їх корегувати. Саме тому основний акцент в управлінні фінансовою стійкістю підприємства має бути спрямований на внутрішні фактори, тобто ті фактори, які повною мірою залежать від самого підприємства[5].

Фінансова стійкість підприємства визначається системою взаємопов'язаних показників. Зміна одного з показників призводить до зміни інших. Тому, складним, але основним завданням управління фінансовою стійкістю будь-якого підприємства є неперервний аналіз взаємозв'язків основних показників в загальній структурі даної системи, динаміки їх змін і наслідків впливу одних показників на інші.

До внутрішніх чинників відносять:

- вибір виду діяльності, складу та структури продукції (робіт, послуг);
- впровадження нових технологічних моделей та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції, забезпечення оптимального співвідношення між умовно-постійними та умовно-змінними витратами;
- розмір витрат, їх динаміка у відношенні з доходами підприємства;
- ефективне управління оборотними активами, запобігання над нормованих запасів сировини, матеріалів, готової продукції;

– розмір сплаченого статутного капіталу, правильний вибір тактики і стратегії управління фінансовими ресурсами, вивчення економічних та фінансових можливостей конкурентів, обсяг виробництва продукції, собівартість продукції, обсяг реалізації продукції, ціна продукції.

До зовнішніх чинників, які впливають на фінансову стійкість підприємства, слід віднести [5]:

– політичні чинники, дія яких визначається державною політикою в податковій, фінансово кредитній, інвестиційній та зовнішньоекономічній сферах і пов'язана, з прозорістю, стабільністю та досконалістю законодавчої бази, що впливає на довгострокову стійкість окремого суб'єкта господарювання та реалізацію його стратегічних завдань;

– економічні чинники, що визначаються загальноекономічними тенденціями розвитку в державі (зростання, стійкість, спад), рівнем збанкрутих підприємств та рівнем інфляції;

– ринкові чинники, які характеризують ступінь розвиненості в країні ринкових відносин, що пов'язані з наявністю конкуренції, широкого вибору продукції за цінами, які є відповідними до її якості та платоспроможності покупців, впливають на фінансову стійкість окремого підприємства завдяки формуванню цінової політики, обсягів збуту, коригуванню обсягів виробництва.

Основними інструментами, що дозволяють забезпечувати фінансову стійкість, є :

– планування руху капіталу підприємства відповідно до виробничих потреб. Особливу увагу слід приділяти оптимізації грошових потоків підприємства у короткостроковому періоді, що дозволить виявити проблемні строки розрахунків та визначити резерви коштів для майбутніх операцій;

– мотивація та стимулювання персоналу (менеджерів фінансових служб усіх рівнів). Реалізація цієї функції зменшує рівень впливу суб'єктивних факторів та дозволяє вчасно реагувати на фінансові негаразди, що виникають у процесі ведення фінансово-господарської діяльності;

– облік фінансової інформації, яка пов'язана з формуванням і використанням капіталу підприємства, вхідних і вихідних грошових потоків;

– функція обліку дозволяє отримати дані для аналізу та прогнозування фінансової стійкості підприємства;

– аналіз фінансової інформації, що здійснюється на основі узагальнюючих показників оцінки фінансової стійкості, визначення джерел покриття запасів, дослідження структури капіталу та ресурсів підприємства;

– контроль за виконанням розроблених фінансових планів і досягненням нормативних значень показників оцінки фінансової стійкості. Реалізація цієї функції дозволяє контролювати процес реалізації стратегій розвитку підприємства на довгострокову перспективу та застосовувати заходи для підтримки його фінансової стійкості;

– моніторинг ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства у процесі реалізації заходів щодо покращення або збереження його фінансового становища. При цьому слід врахувати, що можливі проблеми з платоспроможністю, кредитоспроможністю, ліквідністю, рентабельністю мають прямий вплив на фінансову стійкість підприємства[6].

Наслідки фінансової кризи і соціально-політична нестабільність в країні ставлять перед підприємствами складну задачу щодо забезпечення їх стійкого та ефективного функціонування. Результати дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

– фінансова стійкість підприємства – це комплексна категорія, що полягає у відображенні рівня фінансового стану підприємства, його здатності виконувати свої зобов'язання та забезпечувати подальший розвиток при збереженні кредито- та платоспроможності і відносній незалежності від змін внутрішніх та зовнішніх чинників;

– узагальнюючим показником фінансової стійкості виступає надлишок чи нестача засобів для формування запасів і витрат, тобто різниця між величиною джерел засобів підприємства та величиною запасів і витрат. Для визначення ступеню незалежності підприємства використовується коефіцієнтний аналіз. При проведенні фінансового аналізу підприємства важливо визначити запас фінансової стійкості;

– фінансова стійкість будь-якого суб'єкта господарювання залежить від низки чинників, які за сферою впливу класифікуються на зовнішні та внутрішні.

При проведенні аналізу слід звертати увагу на стан прибутковості підприємства та досліджувати показники рентабельності, бо саме прибуток стає джерелом поповнення власного капіталу та збільшує рівень фінансової стійкості, що дозволяє підприємству формувати та реалізовувати стратегічні напрями розвитку.

Література:

1. Стійкість підприємств споживчої кооперації та його вдосконалення в умовах перехідної економіки, – Г.П. Скляр, О.О. Педик. – Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – №3 (42). – 2010.

2. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають, – Русіна Ю.О., Полозук Ю.В., // Международный научный журнал // №2, 2015.

3. Шаблиста А. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність та методи оцінки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ief.org.ua>.

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Концептуальні основи управління фінансовою стійкістю підприємства / М. С. Кравченко. – Схід. – 2011. – № 4. – С. 39 – 43.
6. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень, – С. С. Гринкевич, М. А. Михалевич. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Випуск 18.5.

УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЦЬКИМИ ПРОЕКТАМИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНО–КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

О.М. Кравченко, к.е.н., ст. викладач

О.А. Беспала, асистент

А.І. Богдан

Одеський національний політехнічний університет

м. Одеса

В умовах глобалізації перед підприємством постає необхідність здійснення активної взаємодії як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках. На нинішньому етапі науково–технічного прогресу рушійною силою в процесі активізації такої взаємодії виступає інноваційна діяльність, що дозволяє вирішити актуальні проблеми сучасного підприємництва шляхом розробки і введення у виробництво нових технологій. Здійснення науково–дослідницької роботи і створення новаторських винаходів для обслуговування своєї операційної діяльності, безумовно, надає значні конкурентні переваги і тим самим дає можливість досягнення високих фінансових результатів, проте це неможливо без ефективного управління інноваційним процесом. Враховуючи потреби сьогодення, істотного значення набуває управління проектами, пов'язаними зі створенням якісно нових інформаційно–комунікаційних технологій. Це пояснюється тим, що динамічність розвитку інформаційних систем у всьому світі набирає все більших обертів, простежується чітка тенденція стабільного зростання попиту на новітні інформаційні продукти, а тому дуже важливо вчасно реагувати на зміни на внутрішніх і зовнішніх ринках, аби утримувати свої позиції. Отже, проектне управління у сфері телекомунікацій потребує більшої уваги з боку управлінців, ніж у будь–якої іншої галузі науково–дослідної діяльності.

Вивченню основоположних засад управління науково–дослідними проектами присвячена досить невелика кількість наукових робіт. Серед дослідників цього напрямку можна виділити праці таких вчених як В.В. Грітченко, Г.Я. Гольдштейн, В.Л. Попов, В.Н. Гунін, С.Ю. Ляпіна, В.А. Устинов [1]. У роботах цих авторів розкривається сутність проектного управління, виключних властивостей та проблематика його застосування в науково–дослідницькій діяльності. Що ж стосується управління інноваційним процесом у сфері інформаційно–комунікаційних технологій, то наукова база з даної тематики майже відсутня. Саме це і обумовлює необхідність більш глибокого вивчення обраного питання.

У сучасному менеджменті особливе місце посідає управління інноваційними науково–дослідними проектами. Під науково–дослідницьким проектом розуміють комплекс взаємопов'язаних послідовних заходів, спрямованих на проведення наукового дослідження і, як результат, виготовлення на його основі нового високотехнологічного продукту.

Управління науковою діяльністю представляє собою планування, координацію та контроль впровадження проекту із забезпеченням максимально ефективного розподілу і використання наявних трудових та матеріальних ресурсів, а також запобігання ризикам, що можуть виникнути в ході виконання даної роботи.

Кожна конкретна система управління науково–дослідницькою діяльністю складається з таких елементів як люди, процеси і технології. Ці визначальні фактори впливають на якість і швидкість реалізації проекту.

Категорія «люди» поєднує у собі, з одного боку, творчу групу науковців, яка безпосередньо займається створенням проекту, а з іншого – висококваліфікований управлінський персонал, що супроводжує цю процедуру регулюванням та коригуванням. Перші спеціалізуються на генерації ідей і втіленні своїх ініціатив в інноваційний продукт і представлені докторами, кандидатами технічних та економічних наук, спеціалістами, що володіють ґрунтовними знаннями, професійним досвідом роботи у відповідній області, а другі формують команду компетентних менеджерів. до складу якої входять уповноважена особа, на яку покладена основна відповідальність за управління науковим проектуванням та керівники функціональних підрозділів.

Процес управління міжнародними проектами характеризується чітко структурованою організацією, взаємозалежними зв'язками, що забезпечується підпорядкованістю усієї сукупності дій та узгодженістю операцій. Саме від грамотності його планування залежить результат вирішення поставлених задач та ступінь залучення учасників. В зарубіжній науково–дослідницькій практиці досить часто доводиться переглядати технологію управління проектами. Це проводиться з метою усунення надлишкових і нерентабельних процесів та оптимізації роботи в цілому.